

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 24/2016-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. januára 2016 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Máriou Vaššovou, Advokátska kancelária Vaššová & Panasiuková, Damborského 3, Nitra, vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. augusta 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a uznesením Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“), sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod 3 Tost 2/2015 porušil základné právo [REDAKOVANÉ], advokátky, na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica, v konaní vedenom pod BB-3 T 6/2013 porušil základné právo [REDAKOVANÉ], advokátky, na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tost 2/2015 zo dňa 05. 02. 2015 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znova konal a rozhodol.

4. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], advokátke, priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 €, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný

vyplatiť na účet [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED], do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

5. [REDACTED] priznáva náhradu trov právneho zastupovania v sume 296,44 €, ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Márie Vaššovej, Advokátska kancelária, Damborského 3, 949 01 Nitra do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a k nej pripojených príloh, sťažovateľka bola v trestnej veci vedenej proti obvinenému [REDACTED] pre pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu – § 221 ods. 1 a 4 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov – uznesením špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 88/2012 z 29. októbra 2012 podľa § 48 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ustanovená opatrovníčkou na výkon práv poškodeného obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „poškodený“). Vo výroku tohto uznesenia bola sťažovateľka označená „[REDACTED], [REDACTED], advokátka [REDACTED]“. Ako vyplýva z odôvodnenia tohto rozhodnutia, návrh na ustanovenie opatrovníka tejto spoločnosti podala prokurátorka Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, pretože konateľ tejto spoločnosti zapísaný v obchodnom registri ako [REDACTED] nemôže vykonávať práva poškodeného v trestnom konaní, pretože, ako bolo zistené, túto spoločnosť nepozná, do obchodného registra bol zapísaný v dôsledku zneužitia jeho osobných údajov a predchádzajúci konateľ spoločnosti bol z funkcie odvolaný. Keďže táto obchodná spoločnosť nemá štatutárny orgán, ktorý by mohol v trestnom konaní vykonávať práva poškodeného, bolo jej potrebné ustanoviť podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku opatrovníka na uplatnenie práv a nárokov poškodeného v trestnom konaní vedenom voči obvinenému [REDACTED]. Pretože vyšetrovanie v trestnej veci vykonáva odbor boja proti korupcii Západ v Nitre, na účelné vykonávanie práv poškodeného bol ustanovený opatrovník so sídlom v Nitre.

Sťažovateľka po ustanovení do funkcie opatrovníka nahliadla do vyšetrovacieho spisu, písomne uplatnila nárok poškodeného na náhradu škody (8. januára 2013), zúčastnila

sa výsluchu (8. januára 2013 od 9.00 h do 9.30 h) a záverečného preštudovania spisu (8. januára 2013 od 9.00 h do 10.00 h).

Rozsudkom špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 zo 6. novembra 2013, ktorý nadobudol právoplatnosť 11. novembra 2013, bol obžalovaný [REDAKOVANÉ] odsúdený a poškodenému bol v adhéznom konaní priznaný nárok na náhradu škody vo výške 8 584 569,99 € uplatnený sťažovateľkou.

Sťažovateľka doručila 21. júla 2014 špecializovanému trestnému súdu návrh na priznanie odmeny za poskytovanie právnych služieb poškodenému v trestnom konaní vo výške 70 421,34 €, ktorý odôvodnila tým, že bola do funkcie opatrovníka ustanovená ako advokátka. Právne svoj návrh odôvodnila poukazom na § 553 ods. 4 a 5 Trestného poriadku per analogiam.

Špecializovaný trestný súd uznesením sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014 „podľa § 553 ods. 4, 5 Tr. por. ustanovenej opatrovníčke [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] odmenu a náhradu advokáta“ nepriznal. Svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„[REDAKOVANÉ] bola podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku uznesením sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica ustanovená za opatrovníka poškodenému [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], so sídlom [REDAKOVANÉ].

Podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku ak poškodený, ktorý je fyzickou osobou, alebo štatutárny orgán poškodeného, ktorý je právnickou osobou, nemôže vykonávať práva poškodeného podľa tohto zákona alebo je nebezpečenstvo z omeškania, predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie ustanoví na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka. Proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

Ustanovená opatrovníčka [REDAKOVANÉ] sa návrhom doručeným súdu dňa 21. 07. 2014 domáhala odmeny a náhrady výdavkov spolu vo výške 70.421,34 €. Návrh opatrovníčky nebol dôvodný.

Zástupca z radov advokátov, ktorý bol ustanovený poškodenému podľa § 47 ods. 6, má voči štátu nárok na odmenu a náhradu podľa tarify určenej osobitným predpisom pre konanie o občianskoprávných veciach (§ 553 ods. 4 Trestného poriadku).

O výške odmeny a náhrady rozhodne na návrh obhajcu alebo zástupcu z radov advokátov, ktorý bol ustanovený poškodenému podľa § 47 ods. 6, orgán činný v trestnom konaní, ktorého rozhodnutím sa trestné stíhanie právoplatne skončilo; v konaní pred súdom rozhodne predseda senátu súdu prvého stupňa alebo ním poverený vyšší súdny úradník (§ 553 ods. 5 Trestného poriadku).

Podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku poškodenému, ktorý uplatňuje nárok na náhradu škody a nemá dostatočné prostriedky, aby uhradil náklady s tým spojené, môže v prípravnom konaní po vznesení obvinenia na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom aj bez návrhu predseda senátu ustanoviť zástupcu z radov advokátov, ak to považuje za potrebné na ochranu záujmov poškodeného; posledná veta odseku 2 platí primerane. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí poškodený preukázať.

Vzhľadom k tomu, že [REDAKOVANÉ] bola za opatrovníka poškodenému ustanovená podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku, nárok na priznanie odmeny a náhrady jej nevznikol, preto súd rozhodol tak ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. “

Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej argumentovala tým, že poškodenému poskytla právne služby ako advokátka, a poukázala na to, že aj v ustanovujúcom uznesení bola označená ako advokátka. Uviedla, že napadnuté rozhodnutie je nezákonné, nespravodlivé a diskriminačné v porovnaní so vznikom práva zástupcu z radov advokátov ustanoveného postupom podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku na odmenu a náhrady, ktoré za poškodeného hradí advokátovi štát za zhodnú činnosť, akú pre neho vykonala ako ustanovená opatrovníčka. Špecializovaný trestný súd mohol opatrovníkom poškodenému ustanoviť obec, považoval však za potrebné pre účelnú obranu práv poškodeného v trestnom konaní ustanoviť mu za opatrovníka advokáta. Podľa § 1 ods. 2 a § 24 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov činnosť advokáta ako opatrovníka ustanoveného poškodenému v trestnom konaní je poskytovaním právnych služieb advokátom, za ktoré prináleží advokátovi odmena. Ustanovený opatrovník poškodeného podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku má v porovnaní s advokátom ustanoveným zástupcom poškodeného podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku

navyše sťaženú pozíciu, pretože môže vychádzať iba z obsahu vyšetrovacieho spisu. V situácii, keď neexistuje osobitná úprava o možnosti ustanoviť za opatrovníka poškodenému advokáta a súčasne absentuje i úprava riešiacia priznávanie nároku súdom ustanoveného advokáta za opatrovníka na odmenu a náhradu za výkon tejto funkcie voči štátu, je potrebné tento právny problém riešiť pomocou analógie (v trestnom procesnom práve prípustnej) a aj na prípad advokáta – opatrovníka - aplikovať § 553 ods. 4 Trestného poriadku. Štát je v tejto situácii v pozícii advokátovho klienta a ich vzájomný vzťah treba posúdiť podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „advokátska tarifa“), iný postup nie je ani správny, ani spravodlivý.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015 sťažnosť „ustanovenej opatrovníčky [REDAKOVANÉ] podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por.“ zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že sťažovateľka nevystupovala v trestnom konaní ako zástupca poškodeného z radov advokátov, ale ako ustanovená opatrovníčka poškodeného, a preto jej v zmysle § 48 ods. 3 a § 553 ods. 4 Trestného poriadku nevznikol nárok na odmenu a náhradu podľa advokátskej tarify.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015 bolo sťažovateľke doručené 3. júna 2015.

Sťažovateľka sťažnosť na porušenie jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom a uznesením špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014 a postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015 odôvodnila okrem zopakovania argumentácie prednesenej už prv v jej sťažnosti predloženej najvyššiemu súdu ďalej tým, že niet rozumného dôvodu na to, aby k advokátovi ustanovenému opatrovníkom poškodeného podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku a advokátovi ustanovenému zástupcom poškodeného podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku bolo pristupované pri rozhodovaní o jeho nároku na odmenu a náhradu hotových výdavkov odlišne, pretože v oboch prípadoch ustanovenie advokáta sleduje rovnaký účel, ktorým je ochrana práv poškodeného v trestnom konaní. Sťažovateľka poukázala na rozhodovaciu prax v Českej republike, a to najmä na výkladové stanovisko č. 1 SL 738/2009 z 30. septembra 2009 Najvyššieho štátneho

zastupiteľstva Českej republiky, podľa ktorého „I. Ak vznikne v prípravnom konaní možnosť stretu záujmov u právnickej osoby vrátane obce či kraja, vystupujúcej v postavení poškodeného (§ 43 ods. 1 alebo aj podľa ods. 3 Tr. ř.), najmä v prípade, ak orgán konajúci menom takejto právnickej osoby je osobou dôvodne podozrivou zo spáchania trestného činu (§ 158 ods. 7 veta druhá Tr. ř.) alebo obvineným, prichádza do úvahy, aby štátny zástupca ustanovil poškodenej právnickej osobe opatrovníka (§ 45 ods. 2 Tr. ř. per analogiam); vždy so súhlasom osoby, ktorá sa má stať opatrovníkom. II. Ak je takto so svojím predchádzajúcim súhlasom ustanovený opatrovníkom advokát, pri rozhodovaní o výške odmeny a náhrade hotových výdavkov sa postupuje podľa § 151 ods. 6 Tr. ř. per analogiam.“. Ďalej poukázala na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 554/06 zo 14. augusta 2008, ktorý sa týka nároku na odmenu a náhradu výdavkov advokáta ustanoveného v občianskom súdnom konaní opatrovníkom osobe neznámeho pobytu v kontexte zmien právnej úpravy tejto otázky účinnej v Českej republike. Sťažovateľka poukázala ďalej na nedostatočné odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s jej právnou argumentáciou v sťažnosti, o ktorej rozhodoval, najmä nevysvetlil, z akého dôvodu nie je namieste analogická aplikácia § 553 ods. 4 a 5 Trestného poriadku na vec sťažovateľky. Tým došlo k porušeniu jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práv na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. K porušeniu čl. 1 dodatkového protokolu došlo podľa presvedčenia sťažovateľky tým, že bolo porušené jej „právo na legitímne očakávanie zväčšenia majetku plnením od štátu z dôvodu výkonu práce“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného

záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia týchto práv jednak postupom a uznesením špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014 a jednak postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015.

Ústavný súd sa zaoberal najprv tou časťou sťažnosti, ktorá smeruje voči postupu a uzneseniu špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného

súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľky, ktorá smerovala voči postupu a uzneseniu špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľkou uplatnených námietkach porušenia jej základných práv týmto rozhodnutím špecializovaného trestného súdu, pretože právomoc preskúmať toto rozhodnutie zveruje Trestný poriadok najvyššiemu súdu. Najvyšší súd o podanej sťažnosti rozhodol uznesením sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015.

Najvyšší súd bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či sťažnosť sťažovateľky bola dôvodná, a rozhodnúť o nej.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľky, ktorá smerovala proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-3 T 6/2013 z 12. augusta 2014.

Ústavný súd ďalej skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľky, ktorá smerovala voči uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015.

Sťažovateľka svoju sťažnosť odôvodnila tým, že toto rozhodnutie je nedostatočne odôvodnené najmä preto, že sa nevysporiadalo s jej pre vec podstatnou argumentáciou, je založené na takom výklade § 47 ods. 6, § 48 ods. 3 a § 553 ods. 3 a 4 Trestného poriadku, ktorý popiera ich účel a zmysel, a navyše porušilo jej právo na legitímne očakávanie zväčšenia majetku plnením od štátu.

Najvyšší súd uznesenie sp. zn. 3 Tost 2/2015 z 5. februára 2015 odôvodnil takto:

„Na základe podanej sťažnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 192 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému bola podaná sťažnosť a konanie predchádzajúce tomuto výroku napadnutého uznesenia a zistil, že sťažnosť ustanovenej opatrovníčky [REDAKOVANÉ] nie je dôvodná.

Najvyšší súd po preštudovaní spisového materiálu zistil, že Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica, uznesením z 29. októbra 2012 sp. zn. Tp 88/2012, podľa § 48 ods. 3 Tr. por. poškodenej spoločnosti [REDAKOVANÉ] so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] ustanovil na výkon práv poškodenej opatrovníka [REDAKOVANÉ], advokátku [REDAKOVANÉ] so sídlom [REDAKOVANÉ].

Podľa § 48 ods. 3 Tr. por. ak poškodený, ktorý je fyzickou osobou alebo štatutárny orgán poškodeného, ktorý je právnickou osobou, nemôže vykonávať práva poškodeného podľa tohto zákona, alebo je nebezpečenstvo z omeškania, predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie ustanoví na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka. Proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

Podľa § 47 ods. 6 Tr. por. poškodenému, ktorý uplatňuje nárok a náhradu škody a nemá dostatočné prostriedky, aby uhradil náklady s tým spojené, môže v prípravnom konaní po vznesení obvinenia na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom aj bez návrhu predseda senátu ustanoviť zástupcu z radov advokátov, ak to považuje za potrebné na ochranu záujmov poškodeného; posledná veta odseku 2 platí primerane. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí poškodený preukázať.

Podľa § 553 ods. 4 Tr. por. zástupca z radov advokátov, ktorý bol ustanovený poškodenému podľa § 47 ods. 6 Tr. por., má voči štátu nárok na odmenu a náhradu podľa tarify určenej osobitným predpisom pre konanie o občianskoprávných veciach.

Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že predseda senátu Špecializovaného trestného súdu, pri rozhodovaní o návrhu ustanovenej opatrovníčky postupoval v súlade s uvedenými zákonnými ustanoveniami a správne dospel k záveru, že [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nie sú splnené podmienky na priznanie odmeny a náhrady.

[REDAKOVANÉ] bola ustanovená ako opatrovníčka poškodenej spoločnosti [REDAKOVANÉ], z dôvodu, že poškodená

spoločnosť v prebiehajúcom trestnom konaní nemala štatutárov orgán, ktorý by mohol vykonávať práva poškodenej a pre kolíziu záujmov nebolo možné splnomocniť inú osobu na zastupovanie. Špecializovaný trestný súd preto ustanovil opatrovníčku poškodenej spoločnosti za účelom uplatňovania práv a nárokov v trestnom konaní proti obvinenému [REDAKOVANÉ]. Je zrejmé, že v danom prípade nešlo o situáciu, ktorú upravuje ustanovenie § 47 ods. 6 Tr. por., kedy by poškodená spoločnosť sama mala možnosť uplatňovať v trestnom konaní nárok na náhradu škody, avšak z dôvodu, že by nemala dostatočné prostriedky na uhradenie nákladov s tým spojených, by jej predseda senátu ustanovil zástupcu z radov advokátov, ak by to považoval za potrebné na účelnú ochranu záujmov poškodenej spoločnosti.

Nakoľko v danom prípade [REDAKOVANÉ] nevystupovala v trestnom konaní ako zástupca poškodeného z radov advokátov, ale ako ustanovená opatrovníčka poškodenej spoločnosti, nevznikol jej v zmysle vyššie uvedených ustanovení nárok na odmenu a náhradu podľa tarify určenej osobitným predpisom pre konanie o občianskoprávných veciach.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Pokiaľ sťažovateľka vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu zdôrazňuje nedostatočnosť jeho odôvodnenia, je potrebné aj v tomto prípade pri posudzovaní ústavnej opodstatnenosti tejto argumentácie vychádzať z tohto stabilne zaujímaného právneho názoru ústavného súdu.

V prípade rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sťažovateľky sa najvyšší súd stotožnil s právnym posúdením veci špecializovaným trestným súdom. Ako vyplýva z odôvodnenia jeho rozhodnutia, ustanovenie advokáta podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku a ustanovenie opatrovníka podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku považoval za dva samostatné inštitúty, pre použitie ktorých zákon ustanovuje osobitné podmienky, pričom vzhľadom na tieto odlišnosti niet dôvodu na prípad sťažovateľky aplikovať ustanovenie § 553 ods. 4 a 5 Trestného poriadku.

Ďalej sa ústavný súd zaoberal námietkou sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd svojím postupom a rozhodnutím poprel účel a zmysel právnej úpravy tým, že sťažovateľke nepriznal odmenu a náhradu hotových výdavkov advokáta za výkon funkcie opatrovníka v dôsledku nevyužitia analógie pri aplikácii § 553 ods. 3 a 4 Trestného poriadku.

Podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku poškodenému, ktorý uplatňuje nárok na náhradu škody a nemá dostatočné prostriedky, aby uhradil náklady s tým spojené, môže v prípravnom konaní po vznesení obvinenia na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom aj bez návrhu predseda senátu ustanoviť zástupcu z radov advokátov, ak to považuje za potrebné na ochranu záujmov poškodeného; posledná veta odseku 2 platí primerane. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí poškodený preukázať.

Podľa § 48 ods. 2 Trestného poriadku v prípadoch, v ktorých zákonný zástupca poškodeného nemôže vykonávať svoje práva uvedené v odseku 1 a je nebezpečenstvo z omeškania, predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie ustanovia na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka. V prípade trestných činov spáchaných voči blízkej osobe alebo zverenej osobe, ak je poškodeným

maloletá osoba, sa za opatrovníka ustanoví najmä štátny orgán alebo poverený zástupca organizácie na pomoc poškodeným. Proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

Podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku ak poškodený, ktorý je fyzickou osobou, alebo štatutárny orgán poškodeného, ktorý je právnickou osobou, nemôže vykonávať práva poškodeného podľa tohto zákona alebo je nebezpečenstvo z omeškania, predseda senátu a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie ustanoví na výkon týchto práv poškodenému opatrovníka. Proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka je prípustná sťažnosť.

Podľa § 553 ods. 4 Trestného poriadku zástupca z radov advokátov, ktorý bol ustanovený poškodenému podľa § 47 ods. 6, má voči štátu nárok na odmenu a náhradu podľa tarify určenej osobitným predpisom pre konanie o občianskoprávných veciach.

Podľa § 553 ods. 5 Trestného poriadku o výške odmeny a náhrady rozhodne na návrh obhajcu alebo zástupcu z radov advokátov, ktorý bol ustanovený poškodenému podľa § 47 ods. 6, orgán činný v trestnom konaní, ktorého rozhodnutím sa trestné stíhanie právoplatne skončilo; v prípravnom konaní môže rozhodnutím poveriť prokurátor asistenta prokurátora a v konaní pred súdom rozhodne predseda senátu súdu prvého stupňa alebo ním poverený vyšší súdny úradník.

Účelom a zmyslom inštitútu ustanovenia zástupcu poškodenému z radov advokátov podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku je umožniť realizáciu práva na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 ústavy) aj takému poškodenému, ktorý nemá dostatočné prostriedky, aby uhradil náklady s tým spojené. Takto postupovať je avšak prípustné iba za zákonom ustanovených podmienok: 1. poškodeným preukázaný nedostatok prostriedkov na úhradu nákladov spojených s uplatňovaním náhrady škody v trestnom konaní vrátane nákladov spojených s poskytnutím právnej pomoci; 2. skutočnosť, že poškodený si nárok na náhradu škody uplatňuje; 3. v trestnom konaní bolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe; 4. je to potrebné na ochranu záujmov poškodeného.

Účelom a zmyslom inštitútu ustanovenia opatrovníka poškodenému podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku je umožniť vykonávať práva poškodeného aj osobe, ktorá sama buď nemôže vykonávať práva poškodeného vôbec, alebo je nebezpečenstvo z omeškania. Ekonomická situácia poškodeného v tomto prípade nemá žiaden význam. Pokiaľ by ustanovený opatrovník zistil splnenie podmienok na podanie žiadosti o ustanovenie zástupcovi poškodeného z radov advokátov podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku, má právo požiadať v mene poškodeného o jeho ustanovenie.

Ako vyplýva z uvedeného, základnou podmienkou pre postup podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku je nedostatok prostriedkov u poškodeného na úhradu nákladov spojených s uplatňovaním náhrady škody v trestnom konaní. To je zároveň aj (jediným) dôvodom, pre ktorý úhradu nákladov spojených s uplatňovaním náhrady škody v trestnom konaní spočívajúcich v poskytnutí právnej pomoci advokátom preberá na seba štát. Na rovnakom princípe je postavená i právna úprava poskytovania právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z.), ktorej účelom je zabezpečenie právnej pomoci tým fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv. Táto konštrukcia je zároveň výnimkou zo všeobecne akceptovanej zásady, podľa ktorej znáša náklady (právneho) zastupovania zastupovaný (v tomto prípade poškodený).

Z rovnakého dôvodu má podľa § 553 ods. 5 Trestného poriadku zástupca z radov advokátov ustanovený podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku zástupcom poškodenému voči štátu nárok na odmenu a náhradu podľa tarify určenej osobitným predpisom pre konanie o občianskoprávných veciach. Pokiaľ však ide o činnosti vykonávané advokátom pre poškodeného, ktorý nepreukázal, že má nedostatok prostriedkov na úhradu nákladov spojených s uplatňovaním náhrady škody v trestnom konaní, alebo nesplnil iné podmienky ustanovené podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku, nemožno na takéto prípady ustanovenie

§ 553 ods. 4 Trestného poriadku aplikovať, pretože práve takýto postup by poprel účel a zmysel právnej úpravy.

Nie je teda rozhodujúca charakteristika osoby, ktorá v mene poškodeného na základe jej ustanovenia súdom koná, resp. činnosti, ktorú pre poškodeného vykonáva, ale charakteristika osoby poškodeného z hľadiska kritérií uvedených v § 47 ods. 6 Trestného poriadku.

V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky uvedenou v jej sťažnosti poukazuje ďalej ústavný súd na to, že sťažovateľka ustanovenie do funkcie opatrovníka poškodeného podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku dobrovoľne prijala; ani zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu nevyplýva, že by uznesenie špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 88/2012 z 29. októbra 2012 o svojom ustanovení opatrovníkom na výkon práv poškodeného napadla sťažnosťou. Pokiaľ sťažovateľka poukazuje na rozhodovaciu prax v Českej republike, táto bola v čase vydania sťažovateľkou označených rozhodnutí založená na odlišnej právnej úprave a prešla odlišným vývojom (napr. § 1 ods. 2 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii). Vychádzajúc z uvedeného, neobstojí ani argumentácia sťažovateľky smerujúca k tvrdenému porušeniu čl. 1 dodatkového protokolu, podľa ktorej sťažovateľka momentom svojho ustanovenia opatrovníkom poškodenému podľa § 48 ods. 3 Trestného poriadku mohla legitímne očakávať rozmnoženie majetku o odmenu a náhradu advokáta, ktorá však patrí iba zástupcovi z radov advokátov ustanovenému poškodenému podľa § 47 ods. 6 Trestného poriadku.

Nemožno preto súhlasiť s názorom sťažovateľky, že v situácii, keď neexistuje osobitná úprava o možnosti ustanoviť za opatrovníka poškodenému advokáta a súčasne absentuje úprava riešiacia priznávanie nároku súdom ustanoveného advokáta za opatrovníka na odmenu a náhradu za výkon tejto funkcie voči štátu, je potrebné tento právny problém riešiť pomocou analógie a aj na prípad advokáta – opatrovníka aplikovať § 553 ods. 4 Trestného poriadku.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vyslovenia ich porušenia po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. V prípade sťažovateľky nejde totiž ani o prípad, v ktorom by najvyšší súd formalistickým postupom umožnil presadenie zrejmej nespravodlivosti. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že sťažovateľka nepodala opravný prostriedok proti rozhodnutiu o ustanovení za opatrovníčku, aj keď tak urobiť mohla, pokiaľ nesúhlasila s takým rozhodnutím, preto niesla aj právne následky s tým súvisiace.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu a rozhodnutiu najvyššieho súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2016